

H ü z z â m P e ş r e v

Ney

Nâyî Baba **Raşid Efendi**

Usûlü : **Çenber** [24 / 4]

[1820 - 1892]

1 . H a n e / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

4

7

10

13

16

19

22

24

1. 2.

S O N / (**Temmet**)

2 . H a n e / (Hane-i Sani)

25

28

31

34

37

41

44

47

50

53

56

60

63

66

69

72

76

79

1. 2.

3. *Hane / (Hane-i Salis)*

1. 2.

4. *Hane / (Hane-i Rabi)*

1. 2.

Nâyî

Baba

Raşid Efendi

[1820 - 1892]

Saz eserleri bestekarıdır. Mızıkay-i Hümayun'da yüzbaşı rütbesiyle Ney üflemiş ve öğretmiştir. Neyzen Oskiyan'ın talebesidir. Bir hayli Neyzen yetiştirmiştir. En önde gelen öğrencisi, Zakirbaşı Mehmed Efendi'dir. Hamparsum ve Batı notalarını biliyordu. Hamparsum ile yazdığı nota defteri İstanbul Üniversitesi Devlet (eski belediye) konservatuarı arşivindedir. Bestelediği peşreve güfte tatbik ederek, karçe haline getirmiştir. Segah-Araban makamını bulmuştur. İsmail Hakkı Beyin hocasıdır.

Ç e m b e r U s û l ü

XV. asırdan beri kullanılan bir usûldür. Fâhte usûlünün başına bir 4 zaman veya kendi formasında bir Sofyân usûlü getirilmekle elde edilmiştir.

a-) 24 zamanlıdır.

b-) İki 4 zaman, iki 5 zaman ve sonda yine bir 4 zamandan veya başka bir deyişle başta iki Sofyân sonra iki Yürük Semî ve sonda yine bir Sofyân'dan yapılmıştır (4+4+6+6+4=24). Usûlü meydana getiren her unsurdan sonra noktalı ve 24 zamanın sonunda kalan bir düz ölçü çizgisi çekilmelidir.

c-) 24/4'lük ikinci mertebesi ve 24/2'lik üçüncü mertebesi kullanılmıştır. 24/4'lük ikinci mertebeye çember, 24/2'lik üçüncü mertebeye Ağır Çember denir. Ağır Çemberler ağırlıkları nedeni ile birinci bestelerde kullanılırlar.

d-) Çember usûlü ile çember, kâr, besteler ölçülmüştür. Bu usûl ile özellikle Ağır Çember ile ölçülmüş bestelerde terennüm ikinci usûlün son te-ke te-ke'lerinden girer ve 2 usûlde terennüm uzar. Bazı eserlerde ise terennüm bir usûldür.

U s û l

Türk Musikisinde, eşit sayıda, muhtelif vuruşlardan meydana gelmiş kalıplara "Usul" denir. Bu vuruşlar düzenli bir tempo ile aksamadan eser bitene kadar icra edilir.

Usul değeri portede, donanıma yazılır ve sol anahtarından sonraki arıza işaretlerinin hemen sağında yer alır.

Türk Musikisinde usullerin klasik icrası; sağ elin sağ dize, sol elin sol dize vurulmasıyla belirtilir.

Usulün vurulmasına daima sağ el ile başlanır. Birinci vuruş kuvvetli olarak vurulur.

Usuller, birbirine paralel çizilen iki yatay çizgi üzerine yazılan notalarla belirtilir. Üst taraftaki çizgi sağ eli, alt taraftaki çizgi sol eli gösterir. Usulün çizildiği çizginin sol tarafına "usulün kıymeti"ni ve "usulün zamanı"ni gösteren sayılar yazılır. Üst tarafa yazılan sayı usulün kıymetini, alt tarafa yazılan sayı ise usulün zamanını gösterir. Türk Musikisinde kullanılan usuller şu kelimelerle ifade edilir; Düm, Tek, Te-ke, Te-ek, Te-ka, Ta-hek.

Bunların anlamlarını da kısaca belirttikten sonra Türk Musikisinde kullanılan usulleri incelemeye başlayalım. Düm: Sağ elle sağ diz üzerine vurularak gösterilen kuvvetli zamanı belirtir. Tek: Sol elle sol diz üzerine vurularak gösterilen hafif zamanı belirtir. Te-ke: Birbirine eşit iki zamanı gösterir. Sağ ve sol el birbiri ardınca dizler üzerine vurularak icra edilir. Te-ek: Sol elin sol diz üzerine iki vuruş kıymetinde vurulacağını belirtir. Te-ka: Bir kısa ve ardından bir uzun zamanı belirtir. Sağ el kısa, sol el uzun zamanda icra edilecek demektir. Ta-hek: "Ta" hecesinde iki el birlikte havaya kalkar. "Hek" hecesinde yine iki el birlikte vurulur.

Usuller, "Basit Usuller" ve "Birleşik Usuller" olmak üzere ikiye ayrılır. İki tane basit usul vardır. Bunlar; iki zamanlı ve üç zamanlı usullerdir.

Ç e m b e r Darb Usûlü

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 7 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 8 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 9 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 10 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 11 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 12 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 13 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 14 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 15 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 16 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

Türk Müsikişi Nazariyâtı ve Usûlleri-Kudüm Velveleleri - İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]